

ТРИВОЖНІ ДЗВОНИ ЧОРНОБИЛЯ

Сценарій вечора-реквієму

Написав Василь Сможаник

В ніч на 26 квітня 1986 року сталася нечувана жахлива катастрофа – аварія Чорнобильської атомної електростанції. Звістка про цю катастрофу блискавично облетіла увесь світ. Про неї негайно повідомили засоби масової інформації всіх країн. Нічого про цю трагедію не знав тільки народ України, на долю якого випала Чорнобильська біда.

З того жахливого часу минуло десять літ. За минулий період зроблено багато по ліквідації наслідків Чорнобиля. На жаль, досі не має такої статистики, яка б давала вичерпну відповідь про смертоносні наслідки людських жертв і матеріальних затрат. Матеріали по Закарпатській області подано в довідці. Додаються, довідка і таблиця в розрізі районів.

Про Чорнобиль написано чимало статей, віршів, п'єс, окремих книг, проведено радіо і телепередач, які висвітлюють всенародне лихо, однак ця жахлива подія не знаходить відображення в діяльності закладів культури нашої області.

До 10-річчя Чорнобильської катастрофи обласний Будинок народної творчості підібрав і впорядкував наявний газетний і журнальний матеріал про наслідки Чорнобильського лиха, який можна використати для проведення різних клубних заходів, зокрема тематичних вечорів, вікторин, вечорів-спогадів наших земляків-учасників ліквідації наслідків Чорнобиля, концерти та інших культурно-мистецьких заходів на теми «Чорнобиль біль наш довічний», «Чорнобиль – наш біль», «Тривожні дзвони Чорнобиля», «Відлуння Чорнобиля», «Роки минають – наслідки аварії залишаються», «Біль Чорнобиля», «Чорнобиль – символ лиха і залякування», «Чорнобиль – біда вселенська», «Невигойна рана Чорнобиля», «Дзвони Чорнобиля б'ють у наші серця» тощо.

У зв'язку з цим подаємо сценарій вечора-реквієму «Тривожні дзвони Чорнобиля», статистичні дані управління у справах захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС облдержадміністрації, списки рекомендованої літератури та кінофільмів, які можна замовити у фонді кінопрокату.

Окрім того, Вам у нагоді будуть матеріали районних і обласних газет Закарпаття.

Художнє оформлення вечора-реквієму має бути простим, лаконічним і разом з тим ідейно насиченим, виходячи з можливостей конкретного Будинку культури.

Бажано, щоб одяг сцени був темних кольорів. На задньому плані – екран (було б краще, якби проекція слайдів чи кадрів з фільму йшла, по можливості, з глибини сцени). Це допоможе і для проведення тіньового дійства, про яке буде сказано далі.

Декорації можуть бути різними, на вибір: реальний дзвін, в який учасники вечора будуть дзвонити. Він може висіти на сухій гілляці з чорними стрічками, чи на перекладині між двох сухих стовбурів, через які проходять учасники вечора перед своїми монологами. На авансцені по порталах стоять аналої на яких лежать дві великі книги. В них закладки з чорних смужок.

*Аналой (поставець) – підставка для читання книги стоячи, на зразок пюпітру.

Перед кожним монологом учасник вечора підходить до аналою, перегортає сторінки цієї книги, так званого документу Чорнобильської трагедії, і читає його.

Бажано, щоб усі учасники вечора: чи то ведучі, чи фольклорний або вокальний ансамблі, були постійно на сцені, допомагаючи своєю реакцією і діями емоційній атмосфері вечора. Кількість ведучих різна. В сценарії вони умовно пронумеровані, зважаючи на місцеві можливості, але бажано, щоб тексти відрізнялись один від одного: тут і сухий документальний стиль, і проста розмовна мова, і лірика, і іронія чи наївність, і обвинувачення. В сценарії вони контрастують один з одним.

Велику роль у вечері грає фонограма та вокальний спів. Більшість вокальних номерів, які починаються зі слів ведучих виконуються морморандо (спів з закритим ротом), як супровід тексту.

Перед тим, як погасне світло в залі, починає звучати дзвін. Він спокійний і величний. Затемнення. Жовте світло прожектора блукає по сцені та раптом зупиняється на дзвоні. З глибини сцени з'являються ведучі. Вони проходять повз дзвін.

ВЕДУЧА.

Всеволоден час посівами століть
Бреде, не вибираючи дороги.
І що йому чиєсь життя убоге,
Як він і понад смертю гримить!

2 ВЕДУЧИЙ.

Він сам собі – закон і міра, й суд.
Глузує над претензіями слави,
Не визнає на неминущість слави,
В минущості оскільки його суть.

3 ВЕДУЧА.

Лиш перед пам'яттю він падалиць,
Бо вже давно на досвід перевірів.
Що в полотні її – він тільки нить,
Ще пам'ять зрушивши, – себе обірве.

На сцену виходить фольклорний ансамбль. Виконується веснянка. На фінальних акордах пісні вступають ведучі. Фольклорний ансамбль відступає в глибину сцени і продовжує тихо пісню, супроводжуючи текст ведучих.

4 ВЕДУЧИЙ. Весна 86-го на Україні буяла первоцвітом садів.

1 ВЕДУЧА. Оспівана в веснянках нашими предками, вона проходила по нашій рідній землі, як завше квітуча та рясна.

2 ВЕДУЧИЙ. Напевне, вона б і не запам'яталась нам нічим особливим, якби...

3 ВЕДУЧА, проходячи повз дзвін, торкається його – короткий дзвін.

Підвладен лиш правді єдиній, оракул

Добувся до кореня віщого знаку,

Прорікши: «Немарне змертвіла вода.

Мужайтеся, люди: заходить біда».

По фонограмі звучить колаж з пісень та ритмів середини 80-х. (В цю фонограму можна внести і «Время, Вперед!», і «Марш антузиастов», і «Все могут короли!» А. Пугачової, і «Земля в иллюми-наторе...» ВІА «Земляне», і «Один лишь раз сади...» А. Герман, і «Куклы» гр. «Машина времени», і т.д. і т.п. Важливо, щоб фонограма контрастувала з текстом, щоб наступна пісня м'яко перекривала попередню).

Ведучі на фоні цього музичного колажу.

4 ВЕДУЧИЙ. У квітні 1986 року весь радянський народ відзначав першу річницю історичного Пленуму ЦК КПРС, який увів у наш побутовий лексикон слова: перебудова, прискорення, гласність.

2 ВЕДУЧИЙ. У столиці УРСР, у неділю, 27 квітня на республіканському стадіоні відбудеться черговий матч чемпіонату СРСР по футболу знаменитої та улюбленої київської команди «Динамо» і московського «ЦСКА».

І ВЕДУЧА. З усіх куточків неосяжної країни Рад надходять рапорти про виконання рішень партії та прийнятих заходів антиалкогольної компанії.

4 ВЕДУЧИЙ. «Ми живемо в атомній ері. АЕС виявляються зручними і надійними в експлуатації. Атомні реактори готуються прийняти на себе теплофікацію міст країни...» (газета «Правда», 25 червня 1984 року).

3 ВЕДУЧА. Уряд Радянського Союзу попередив адміністрацію Білого Дому, що в разі неприєднання США до мораторію на проведення ядерних підземних випробувань – СРСР залишає за собою право відновити їх проведення в Семіпалатинську.

4 ВЕДУЧИЙ. «Атомні реактори – це звичайні печі, а оператори, котрі ними управляють, – це кочегари» – з виступу заступника голови Держкомітету по використанню атомної енергії СРСР І. М. Синьова.

1 ВЕДУЧА. Напередодні Першотравня трудові колективи країни беруть підвищені соціалістичні зобов'язання, рапортують про дострокові виконання планів першого півріччя 1986 року.

2 ВЕДУЧИЙ. «Завершальний рік одинадцятої п'ятирічки був для Чорнобильської АЕС незвичайним – тут діяли на повну потужність зразу всі енергоблоки. Подібного ще не було за всю історію експлуатації атомного велетня. Раніше щорічно, згідно графіку, хоча б один із енергоблоків зупиняли на плановий ремонт: він проходив в залежності від його складності від 15 до 80 діб. Завдяки скороченню терміну ремонту, графіки вдалося об'єднати. І річне виробництво електроенергії досягнуто в минулому році рекордної цифри – 28 мільярдів кіловат-годин» (газета «Известия», 6 січня 1986 року).

4 ВЕДУЧИЙ. «АЕС – самі «чисті», самі безпечні з існуючих електростанцій. Іноді, правда, мусимо чути, що на АЕС може бути вибух... Це

просто фізично неможливо... Ядерне паливо на АЕС не може бути підірвано ніякими силами – ні земними, ні небесними... Думаю, що створення серійних «земних» зірок стане реальністю...» (академік Стирікович М. О., журнал «Огоньок», 1980 рік).

Знімається музика фонограми-колажу.

3 ВЕДУЧА. *(підійшла до дзвону, вдарила по ньому).*

Струсонуло цілим світом.

В Страхолісі передсвітом

Брязнув дуб тисячолітній –

Охнула земля.

2 ВЕДУЧИЙ. *(також вдарив у дзвін)*

Тільки пилу мертва хмарка,

Та ще крук зловтішно каркнув: –

От і всі кінці,

Хлопці-молодці!

Вступає музика, танцювальний колектив в глибині сцени, або за екраном (тіні), виконує ліричну хореографічну картинку, наприклад, купальський хоровод дівчат.

Ведучі читають текст та фоні виступу танцювального колективу.

3 ВЕДУЧА. Людина невіддільна від історії земляна якій жили її предки.
Це – аксіома.

2 ВЕДУЧИЙ. Вона існує тисячоліття, починаючи від вигнання з Едему і до блукань в пошуках земного щастя, земного раю.

3 ВЕДУЧА. Предки наші поселилися на щедрій нашій землі. Вони любили свою землю, молилися Богу, чекали його Пришестя.

2 ВЕДУЧИЙ. І не думали, ще до нього ця земля може стати землею відчуження.

На екрані – панорама Карпатського пейзажу (*слайди, або кадри з фільму*).

І ВЕДУЧА. Велике село Чорнобиль згадується в літописах вперше в кінці XII століття. Але поселення в цьому місці існували набагато раніше.

4 ВЕДУЧИЙ. В різні часи ці краї належали то Україні, то Польщі. Мешканці Чорнобиля займались судноплавством, рибальством, городництвом.

1 ВЕДУЧА. Кількість населення на початку XX століття була трохи більше, ніж у 86-му – майже 14,5 тисяч.

4 ВЕДУЧИЙ. В 1970 році вирішено біля Чорнобиля будувати атомну електростанцію імені В. І. Леніна. Ця будова відрізнялась особливим ударним трудом та достроковими здачами реакторів. На кінець 1985 року у місті енергетиків Прип'ять проживало 50 тисяч мешканців.

Екран гасне. Музика зупиняється. Танцюючі завмерли в позах.

3 ВЕДУЧА. 26 квітня 1986 року. Чорний день в історії України.

2 ВЕДУЧИЙ. Це день, коли Чорнобиль став відомий усьому людству. Гірка слава, як полин.

Виконується пісня О. Білаша «Два кольори», або інший твір. В кінці пісні

присутні на сцені діляться на дві групи, утворивши коридор до дзвону. Одна половина звернена до залу, друга – спиною до глядачів.

3 ВЕДУЧА. *(після пісні)* 26 квітня 1986 року – день, який став тією гранню, яка розділяє наше життя до і після...

2 ВЕДУЧИЙ. Згадаймо лиш окремі епізоди цієї трагедії. Починає звучати дзвін, як звук метронома.

4 ВЕДУЧИЙ. *(підходить до аналя, відкриває книгу, шукає потрібну йому сторінку, взявши у руку чорну закладку).* На протязі 25 квітня 1986 року були збої в роботі, які не дозволяли провести випробування четвертого ядерного реактора Чорнобильської АЕС. Була п'ятниця, кінець трудового тижня, країна чекала вихідних.

1 ВЕДУЧА. *(також підходить до аналя, повторюючи все, що зробив попередній ведучий).* 26.04.86, субота. Перша година 22 хвилини. Прийнято рішення почати випробування. Одночасно була виключена аварійна система захисту.

Дзвін зупиняється. На екрані – квітучі сади.

2 ВЕДУЧИЙ. Цього року весна була буйна й квітуча. Пора надій і сподівань. Час юності та любові.

3 ВЕДУЧА.

На човнах золотих

Заплива молодик

За тополлю...

За тобою лечу,

Журавлино ячу

За тобою... Знову дзвін.

4 ВЕДУЧИЙ (*читаючи книгу*). Перша година 22 хвилини 30 секунд. ЕОМ видала інформацію, що потрібна термінова зупинка реактора, але оператори продовжували процес. Потужність реактора почала швидко зростати.

1 ВЕДУЧА (*з книги*). Перша година 23 хвилин 40 секунд натиснута кнопка аварійної зупинки реактора. Через кілька секунд – вибух.

3 ВЕДУЧА.

Струсонуло цілим світом.

В Страхолісі передсвітом –

Брязнув дуб тисячолітній

Охнула земля.

Звук дзвону стихає. Присутні на сцені проходять в глибину.

2 ВЕДУЧИЙ. А місто спало. Була тепла квітнева ніч, одна з кращих ночей року, коли листя зеленим туманом раптом проступає на деревах.

3 ВЕДУЧА. Спало місто, спала Україна, не відаючи про велику біду, яка прийшла на її землю.

Звук дзвону продовжується.

Джерело доступу:

http://libportal.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=931&Itemid=